

พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในชั้นพิจารณาคดีอาญา: ศึกษากรณีพยานผู้เชี่ยวชาญ ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์

Forensic Evidence in The Criminal Trial: Case Study of Forensic Science Expert Witnesses.

ธีธัชชา กุศลปฏิการ¹, วรณวิภา เมืองถ้ำ² และสุพัตรา แผนวิชิต³

Wantanee Thongtarapat¹, Wanwipa Muangtham² and Supatra Phanwichit³

¹นักศึกษา หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

^{2,3}อาจารย์ ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

¹Master Student of Laws Sukhothai Thammathirat Open University

^{2,3}Lecturer from of Laws Sukhothai Thammathirat Open University

Corresponding Author Email: theethouchcha@gmail.com

Received: 7 June 2022

Revised: 28 June 2022

Accepted: 30 June 2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาที่พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในชั้นพิจารณาคดีอาญาของศาลไทย และ 2. เพื่อศึกษาแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับพยานผู้เชี่ยวชาญทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในชั้นพิจารณาคดีอาญาของศาลไทย เป็นการวิจัยแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาจากเอกสารข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ตำรากฎหมาย ข้อกฎหมาย บทความ วารสารทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัย แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์แบบเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) การศึกษาวิเคราะห์ปัญหาที่พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในชั้นพิจารณาคดีอาญาของศาลไทย ประกอบด้วย 1.1) ปัญหาการรับฟังและการชี้แจงน้ำหนักพยานผู้เชี่ยวชาญ 1.2) ปัญหากระบวนการและวิธีการในการเลือกรับฟังพยานผู้เชี่ยวชาญ 1.3) ปัญหาการตรวจสอบพยานผู้เชี่ยวชาญ 1.4) ปัญหาการคุ้มครองพยานผู้เชี่ยวชาญ 1.5) ปัญหาการเข้าถึงพยานผู้เชี่ยวชาญของผู้ด้อยโอกาส และ 2) การศึกษาแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับพยานผู้เชี่ยวชาญทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในชั้นพิจารณาคดีอาญาของศาลไทย ประกอบด้วย 2.1) ปัญหาการรับฟังและการชี้แจงน้ำหนักพยานผู้เชี่ยวชาญ คือ สหรัฐอเมริกาได้กำหนดหลักการในการนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เข้าสู่การพิจารณาของศาล มีการวางขั้นตอน 2.2) ปัญหากระบวนการและวิธีการในการเลือกรับฟังพยานผู้เชี่ยวชาญ คือ เครือรัฐออสเตรเลีย กรณีที่มีความจำเป็นศาลสามารถใช้การรับฟังพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นพร้อมกัน (Concurrent Witness) ได้ 2.3) ปัญหาการตรวจสอบพยานผู้เชี่ยวชาญ คือ ประเทศสหรัฐอเมริกา มีหน่วยงานด้านสภานิติศาสตร์หลายหน่วยงานโดยแยกย่อยเป็นแต่ละสาขาวิชา เฉพาะทาง และยังมีสภานิติศาสตร์ที่เป็นสหวิชาชีพ รวมถึงหน่วยงานหรือองค์กรอื่นที่ทำหน้าที่กำหนดมาตรฐานและจริยธรรมด้านนิติวิทยาศาสตร์ 2.4) ปัญหาการคุ้มครองพยานผู้เชี่ยวชาญ คือ พยานผู้เชี่ยวชาญถูกฟ้องเป็นคดีแพ่งเพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทนจากการละเมิดเพื่อเรียกค่าทดแทน หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท ตามประมวลกฎหมายอาญา และอาจเสี่ยงต่อการถูกร้องจริยธรรม มรยาบทหรือจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ และ 2.5) ปัญหาการเข้าถึงพยานผู้เชี่ยวชาญของผู้ด้อยโอกาส คือ รัฐจะต้องเข้ามาส่งเสริมและสนับสนุนประชาชนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

คำสำคัญ: พยานหลักฐาน, นิติวิทยาศาสตร์, พยานผู้เชี่ยวชาญ

Abstract

This research consists purposes were 1. to study and analyze problems faced by forensic evidence in the criminal trials of Thai courts and 2. to study the appropriate approach to solving problems related to forensic science expert witnesses in the criminal trials of Thai courts. This is a qualitative research By studying from various related information

documents such as electronic media, legal textbooks, legal articles, articles, academic journals, thesis and research, then the collected data is content analysis The results showed that 1) The study analyzes the problems faced by forensic evidence in the criminal trials of the Thai courts, consisting of 1.1) problems in hearing and weighing expert witnesses 1.2) problems in the process and methods in choosing to listen to expert witnesses 1.3) problems in examination Examination of expert witnesses 1.4) Problems protecting expert witnesses 1.5) Problems accessing expert witnesses of the underprivileged and 2) a study of appropriate guidelines for solving problems related to forensic science expert witnesses in the criminal trials of the Thai courts, consisting of 2.1) problems of hearing and weighing expert witnesses, namely, the United States has established principles for the use of forensic evidence. go to court 2.2) Problems with the process and method for choosing to hear expert witnesses are that the Commonwealth of Australia, where necessary, courts can use concurrent Witness. 2.3) Concurrent Witness issues. Examine expert witnesses, namely the United States. There are several professional councils for forensic science, each subdivided into specializations. and also has a multidisciplinary professional council including other agencies or organizations that are responsible for setting standards and ethics in forensic science or an offense of defamation according to the criminal code and may be at risk of ethical complaints etiquette or professional ethics; and 2.5) the problem of access to expert witnesses of the underprivileged is that the state must come in to promote and support all people equally. for the sake of justice.

Keywords: Evidence, Forensic Science, Expert Witness

บทนำ

ประชาชนจำนวนมากถูกตัดสินว่ามีความผิดและถูกประหารชีวิตในความผิดที่พวกเขาเหล่านั้นไม่ได้ก่อขึ้น ต่อมาหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่พบในที่เกิดเหตุทำให้ความจริงปรากฏแม้ไม่มีประจักษ์พยาน แต่เมื่อนำมาประกอบกับพยานแวดล้อมซึ่งมีความเชื่อมโยงสอดคล้องไปในทางเดียวกัน ทำให้สามารถหาตัวผู้กระทำความผิดและทราบพฤติกรรมการกระทำความผิดได้ (นพคุณ กิริติการกุล, 2563) ปัจจุบันประเทศไทยปรับเปลี่ยนจากระบบกล่าวหาในอดีตมาสู่ระบบการพิสูจน์ความผิด โดยรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เป็นสำคัญ เพื่อลดการวิพากษ์วิจารณ์ถึงการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งเป็นต้นธารว่ามีการจับกุมผู้บริสุทธิ์ พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์จึงมีบทบาทสำคัญเป็นอย่างยิ่ง และมีคุณสมบัติพิเศษต่างจากพยานหลักฐานที่เป็นพยานบุคคล คือ “พูดไม่ได้ โกหกไม่เป็น” ส่วนพยานบุคคลนั้น “พูดได้ โกหกเก่ง” หากเจ้าหน้าที่ตำรวจอาศัยเพียงแค่คำให้การของพยานบุคคลเพื่อลงโทษประชาชนย่อมทำให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ไม่ได้รับการยอมรับและเชื่อถือจากประชาชน แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อจำกัดอย่างหนึ่งในการนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ขึ้นสู่ศาล คือผู้พิพากษาแต่ละท่านมีความรู้ความเชี่ยวชาญแตกต่างกันมาก พยานผู้เชี่ยวชาญจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญ โดยต้องคำนึงถึงมาตรฐานและความน่าเชื่อถือของบุคลากรผู้ดำเนินการตรวจพิสูจน์ด้วย นอกจากนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่รับฟังได้ จะต้องสามารถตรวจสอบย้อนกลับและสามารถเปิดเผยให้ผู้เชี่ยวชาญอื่นในสาขาวิชาเดียวกันตรวจสอบหลักฐานชุดเดียวกันได้ด้วย เมื่อผลการตรวจสอบถูกต้องตรงกันทำให้พยานหลักฐานมีน้ำหนักน่าเชื่อถือและปราศจากข้อสงสัย ดังนั้น เมื่อมีการร้องขอไม่ว่าจากฝ่ายจำเลยเอง ญาติผู้เสียหาย หรือผู้มีส่วนได้เสีย เห็นควรให้มีการกระบวนการตรวจสอบย้อนหลังได้โดยง่าย แม้เป็นผู้อยู่โอกาสทางสังคมไม่มีทุนทรัพย์ก็ควรเข้าถึงได้ เพื่อให้เกิดความชัดเจนโปร่งใสตรวจสอบได้ทุกขั้นตอน เมื่อกระบวนการถูกต้องตามหลักวิชาการและปราศจากความผิดพลาด พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์นั้นก็จะมีประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรมและมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้นในการนำไปใช้ในชั้นพิจารณาคดีอาญา

ดังนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาปัญหาในประเทศไทยและศึกษาหาแนวทางแก้ไขปัญหามาจากหลากหลายประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่มีมาตรฐานสูงในด้านพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร เครือรัฐออสเตรเลีย สาธารณรัฐฝรั่งเศส สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ว่ามีการนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เข้าสู่การพิจารณาของศาลแต่ละประเทศเป็นอย่างไรบ้าง มีหลักเกณฑ์อย่างไร และสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยได้อย่างไรบ้าง เพื่อนำมาเป็นแนวทางการแก้ปัญหาและอุดช่องว่างปัญหาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการพิจารณาคดีอาญาของศาลไทย และเพื่อสร้างมาตรฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ให้มีความแม่นยำ ถูกต้องและเป็นที่น่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น และมุ่งเน้นศึกษาแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับพยานผู้เชี่ยวชาญทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในชั้นพิจารณาคดีอาญาของศาลไทยให้เกิดการพัฒนาการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ มีการตรวจสอบ และสร้างความน่าเชื่อถือ จนถึงขั้นปราศจากข้อสงสัยและเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย พร้อมกันกับการพัฒนาตัวบทกฎหมายให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อันจะทำให้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เกิดประโยชน์สูงสุดต่อกระบวนการยุติธรรมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาที่พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในชั้นพิจารณาคดีอาญาของศาลไทย
2. เพื่อศึกษาแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับพยานผู้เชี่ยวชาญทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในชั้นพิจารณาคดีอาญาของศาลไทย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ผู้วิจัยทำการค้นคว้าจากเอกสารต่าง ๆ (Document Research) ทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทั้งหมดที่เกี่ยวข้อง อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เอกสารราชการ วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง และบทความจากวารสาร เช่น บทบัณฑิตย ดุลพาห วารสารนิติศาสตร์ รวมทั้งคำพิพากษาศาลฎีกา เป็นต้น

2. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในชั้นพิจารณาคดีอาญา: ศึกษากรณีพยานผู้เชี่ยวชาญทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. การศึกษาวิเคราะห์ปัญหาที่พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในชั้นพิจารณาคดีอาญาของศาลไทย

ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาวิเคราะห์ปัญหาที่พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในชั้นพิจารณาคดีอาญาของศาลไทย สามารถแยกวิเคราะห์ได้ 5 ประการ ดังนี้

1) ปัญหาการรับฟังและการชี้แจงน้ำหนักพยานผู้เชี่ยวชาญ พบว่า การให้คุณค่าของคำให้การจากพยานผู้เชี่ยวชาญมากเกินไป อาจทำให้ข้อเท็จจริงที่ศาลรับฟังบิดเบือนไปได้ เนื่องจากคุณสมบัติความเชี่ยวชาญของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนนั้นไม่เท่ากัน บางครั้งนักนิติวิทยาศาสตร์อาจทำผิดพลาด จากขาดการฝึกอบรม ไม่ได้รับการสนับสนุนด้านอุปกรณ์และเครื่องมือ ความเจ็บป่วย การสังเกต การประพจน์มิชอบในหน้าที่ อคติของผู้เชี่ยวชาญอาจทำให้ข้อมูลถูกบิดเบือนไปจากข้อเท็จจริง หรือเทคนิคทางนิติวิทยาศาสตร์ไม่มีมาตรฐาน โดยศาลมีหน้าที่วิเคราะห์ถึงความสมเหตุสมผลและความน่าเชื่อถืออันเป็นดุลพินิจของศาลโดยแท้ (ชวลิต โสภณวัต, 2524, น.36)

2) ปัญหากระบวนการและวิธีการในการเลือกรับฟังพยานผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ประเทศไทยไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้อย่างแน่ชัด เพียงแต่มีการกำหนดไว้อย่างกว้าง ๆ นอกจากนี้ ศาลจะแต่งตั้งพยานผู้เชี่ยวชาญมาจากบัญชีพยานผู้เชี่ยวชาญของศาลที่มีการจัดทำโดยประกาศให้บุคคลผู้มีความรู้ความสามารถขอขึ้นทะเบียนเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ แต่ในทางปฏิบัติแล้วไม่มีการตรวจสอบคุณสมบัติหรือประวัติของผู้เชี่ยวชาญ ไม่มีตัวช่วยในการการกลั่นกรองพยานผู้เชี่ยวชาญ

3) ปัญหาการตรวจสอบพยานผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ปัจจุบันตามมาตรา 5 (4) แห่งพระราชบัญญัติการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ.2559 วางหลัก ผู้มีส่วนได้เสียจะร้องขอให้ตรวจซ้ำได้ต่อเมื่อไม่ได้อยู่ในระหว่าง การตรวจพิสูจน์ของหน่วยงานอื่นที่ให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ และต้องเป็นไปตามมติของคณะกรรมการ เพื่อประโยชน์ในการอำนวยความสะดวก กล่าวคือ กฎหมายที่ใช้ปัจจุบันกำหนดให้รอหน่วยงานอื่นที่อยู่ระหว่างตรวจสอบทำแล้วเสร็จก่อน และเป็นการอนุมัติตามดุลยพินิจของคณะกรรมการกำกับให้การให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ ซึ่งการใช้ดุลยพินิจในรูปแบบคณะกรรมการนี้ทำให้เกิดความล่าช้าอย่างมาก ดังคำกล่าวที่ว่า “ความยุติธรรมที่ล่าช้าคือความยุติธรรม” (อังกฤษ: Justice Delayed is Justice Denied; ฝรั่งเศส: Justice Différée est Justice Refusée) ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าจำเป็นต้องแก้ไข

4) ปัญหาการคุ้มครองพยานผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ประเทศไทยพยานผู้เชี่ยวชาญอาจถูกข่มขู่คุกคามหรือประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกายทรัพย์สินของตนเองหรือบุคคลในครอบครัว เพื่อให้พยานนั้นไม่กล้ามาศาล หรือมาศาลแล้วต้องเบิกความต่อศาลในลักษณะที่บิดเบือนความจริง ส่วนในต่างประเทศโดยเฉพาะในสหราชอาณาจักรและสาธารณรัฐฝรั่งเศส มีการให้เอกสิทธิ์และการคุ้มกันพยานในกรณีถูกฟ้องร้องดำเนินคดี

5) ปัญหาการเข้าถึงพยานผู้เชี่ยวชาญของผู้ด้อยโอกาส พบว่า ปัญหาความเหลื่อมล้ำทำให้ขาดโอกาสในการเข้าถึงบริการพื้นฐานที่สมควรได้รับ เป็นปัญหาสำคัญระดับประเทศที่ต้องได้รับการแก้ไข ความยุติธรรมไม่ควรจะเป็นสิทธิพิเศษเฉพาะคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง การเข้าถึงความจริงแห่งคดีอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ประชาชนทุกคนพึงมี เพื่อนำความจริงที่ได้ไปใช้ในการต่อสู้ในกระบวนการยุติธรรมทำให้ได้รับการเยียวยาที่เหมาะสมและยุติธรรม กลับกลายเป็นเรื่องที่มีค่าใช้จ่ายที่สูง ขาดความรู้และไม่มีทุนความ ไม่อาจเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์หรือพยานผู้เชี่ยวชาญทางนิติวิทยาศาสตร์ได้เหมือนผู้มีความรู้และมีฐานะทางการเงินที่ดี

2. การศึกษาแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับพยานผู้เชี่ยวชาญทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในชั้นพิจารณาคดีอาญาของศาลไทย

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับพยานผู้เชี่ยวชาญทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในชั้นพิจารณาคดีอาญาของศาลไทย โดยพบแนวทางในการแก้ปัญหาจากการศึกษากฎหมายต่างประเทศ 5 ประการ ดังนี้

1) ปัญหาการรับฟังและการชั่งน้ำหนักพยานผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ในสหรัฐอเมริกาได้กำหนดหลักการในการนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เข้าสู่การพิจารณาของศาลไว้อย่างชัดเจนว่า ต้องสามารถช่วยพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีได้ มีการวางขั้นตอน เช่น การกำหนดถึงคุณสมบัติเฉพาะของพยานผู้เชี่ยวชาญ เช่น แพทย์ที่มีใบประกอบวิชาชีพอาจถือได้ว่าเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญได้หากมีใบอนุญาตจากคณะกรรมการด้านนิติวิทยาศาสตร์ หรือผู้ประกอบวิชาชีพอื่น อาจเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญได้หากมีปริญญาคุณวุฒิบัณฑิตหรือเทียบเท่าแตกต่างกันไปในแต่ละมลรัฐ รวมถึงการกำหนดการรับฟังพยานหลักฐานในชั้นศาลไว้ว่าให้เฉพาะอ้างอิงหลักการและทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ที่ได้รับการยอมรับในวงการศาสตร์นั้นแล้วเท่านั้นจึงจะนำเสนอขึ้นสู่ศาลได้ ใช้รายงานการตรวจพิสูจน์และรายงานความเห็นของพยานผู้เชี่ยวชาญตามแบบมาตรฐาน ศาลต้องพิจารณาถึงความสอดคล้องตามธรรมชาติและความสอดคล้องกับพยานหลักฐานอื่นในคดีประกอบกัน (ณัฐ ตันศรีสวัสดิ์ และชินวัต สุวรรณทิพย์, 2549, น.766)

2) ปัญหากระบวนการและวิธีการในการเลือกรับฟังพยานผู้เชี่ยวชาญ พบว่า เครือรัฐออสเตรเลียมีกระบวนการอย่างหนึ่งที่น่าสนใจคือ ในกรณีที่มีความจำเป็นศาลสามารถใช้การรับฟังพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นพร้อมกัน (Concurrent Witness) ได้เป็นการเปิดโอกาสให้ศาลได้มีตัวเลือกในการรับฟังพยานผู้เชี่ยวชาญมากขึ้น โดยมีพยานผู้เชี่ยวชาญของศาล ผู้เชี่ยวชาญของโจทก์และผู้เชี่ยวชาญของ

จำเลย ให้ศาลรับฟังไปในการพิจารณาคดีครั้งเดียวกัน ให้แต่ละฝ่ายซักถามพยานแต่ละคนร่วมกัน ซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติที่ว่าพยานของฝ่ายใดมักจะเบิกความเอื้อประโยชน์ต่อฝ่ายนั้น และเนื่องจากพยานแต่ละฝ่ายต่างมีความรู้ความชำนาญที่ใกล้เคียงกัน ย่อมเกิดความเกรงกลัวไม่ทำให้การในสิ่งที่ไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เนื่องจากทำให้ถูกซักค้านได้โดยพยานฝ่ายตรงข้ามหรือพยานของศาลได้โดยง่าย ทำให้ศาลได้รับข้อมูลที่แม่นยำ เป็นกลางและมีการคัดกรองจากพยานฝ่ายตรงข้าม และพยานของศาลเองอีกด้วย ศาลไม่จำเป็นต้องรับฟังพยานของศาลเองเสมอไป ซึ่งเป็นแนวทางที่น่าสนใจในการนำมาปรับใช้กับคดีที่มีความสลับซับซ้อนในการพิจารณาคดีอาญาของประเทศไทย (Donald Charrett, 2021)

3) ปัญหาการตรวจสอบพยานผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ประเทศสหรัฐอเมริกา มีหน่วยงานด้านสภาวิชาชีพด้านนิติวิทยาศาสตร์หลายหน่วยงานโดยแยกย่อยเป็นแต่ละสาขาวิชาเฉพาะทาง เช่น สาขานิติพิษวิทยา นิติมานุษยวิทยา นิติทันตวิทยา นิติกีฏวิทยา ผู้ตรวจพิสูจน์พยานเอกสาร ผู้ตรวจพิสูจน์อาวุธปืน ผู้ตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรม และยังมีสภาวิชาชีพที่เป็นสหวิชาชีพ ได้แก่ สถานศึกษานิติวิทยาศาสตร์แห่งชาติอเมริกา สมาคมการพิสูจน์อัตลักษณ์สากล เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีองค์กรคุ้มครองสวัสดิภาพของผู้ประกอบวิชาชีพและกำหนดบทลงโทษหากกระทำการให้องค์กรวิชาชีพเสื่อมเสีย เช่น คณะกรรมการนิติวิทยาศาสตร์แห่งชาติ สมาคมผู้อำนวยการห้องปฏิบัติการอาชญากรรม เป็นต้น เนื่องจากผลการตรวจพิสูจน์สามารถเกิดคุณประโยชน์และโทษ จึงทำให้มีความเสี่ยงสูงที่การประกอบวิชาชีพอาจเกิดความบกพร่องและเบี่ยงเบนไปจากหลักการทางวิทยาศาสตร์ เนื่องจากได้รับความกดดันจากปัจจัยภายนอก หรือเพื่อการใดการหนึ่ง ผู้วิจัยเห็นว่ามีคามจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการควบคุม (สำนักงานศาลยุติธรรม, 2559, น.177)

4) ปัญหาการคุ้มครองพยานผู้เชี่ยวชาญ พบว่า พยานผู้เชี่ยวชาญมักถูกฟ้องเป็นคดีแพ่งเพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทนจากการละเมิดคู่ความฝ่ายที่เสียประโยชน์ อาจใช้สิทธิตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 55 ฟ้องเป็นคดีโดยกล่าวหาว่าการให้ความเห็นของพยานผู้เชี่ยวชาญนั้น เป็นการกล่าวหาหรือไขข่าวฝ่าฝืนต่อความจริง ทำให้คู่ความฝ่ายที่เสียประโยชน์ได้รับความเสียหายแก่ชื่อเสียงเกียรติคุณหรือเสียหายแก่ทางทำมาหาได้ ทางเจริญของคู่ความฝ่ายที่เสียประโยชน์นั้น อันเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทในทางแพ่งเพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 และมาตรา 423 วรรคแรก ได้ หรือผู้เชี่ยวชาญอาจถูกฟ้องในความผิดอาญาฐานในความผิดฐานหมิ่นประมาท ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 พยานผู้เชี่ยวชาญไม่ได้รับประโยชน์จากบทบัญญัติยกเว้นโทษในฐานะความผิดหมิ่นประมาทตาม มาตรา 331 เนื่องจากบทบัญญัติดังกล่าวกำหนดยกเว้นโทษให้เฉพาะคู่ความหรือทนายความเท่านั้น นอกจากนี้พยานผู้เชี่ยวชาญยังอาจเสี่ยงต่อการถูกร้องจริยธรรม มรรยาทหรือจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ แม้ว่าพยานผู้เชี่ยวชาญจะมีได้ทำผิดแต่อาจจะต้องเสียเวลา และเป็นการสร้างภาระให้พยานผู้เชี่ยวชาญนั้นต้องมานั่งชี้แจงและพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตน ควรมีการออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองการทำหน้าที่ของพยานผู้เชี่ยวชาญโดยตรง

5) ปัญหาการเข้าถึงพยานผู้เชี่ยวชาญของผู้ด้อยโอกาส พบว่า หน่วยงานรัฐจะต้องเข้ามาส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ด้อยโอกาสมีความสามารถในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งการที่จะส่งเสริมให้ผู้ด้อยโอกาสได้เข้าถึงกระบวนการพิจารณาคดีในศาล การระงับข้อพิพาท และการได้รับการเยียวยาตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกันเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมได้นั้น จะต้องเริ่มต้นจากการลดขั้นตอนและความซับซ้อนของการเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อการลดความล่าช้าและให้ผู้มีส่วนได้เสียในคดีสามารถเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ได้โดยง่าย แม้ไม่มีความรู้ทางกฎหมายหรือกำลังทรัพย์ในการจ้างทนายความก็สามารถเข้าถึงพยานหลักฐานได้

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในชั้นพิจารณาคดีอาญา: ศึกษากรณีพยานผู้เชี่ยวชาญทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาที่พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในชั้นพิจารณาคดีอาญาของศาลไทย พบว่า 1) ปัญหาการรับฟังและการชั่งน้ำหนักพยานผู้เชี่ยวชาญ พบว่า นักนิติวิทยาศาสตร์อาจทำผิดพลาด หรืออคติของผู้เชี่ยวชาญอาจทำให้ข้อมูลถูกบิดเบือนไปจากข้อเท็จจริง อาจนำไปสู่การตัดสินลงโทษผู้ที่มีได้กระทำผิด การรับฟังและชั่งน้ำหนักเป็นดุลพินิจของศาลโดยแท้ หากไม่น่าเชื่อถือหรือไม่มีความเป็นกลาง ปราศจากเหตุผลอันสมควรมารองรับ ศาลจะไม่ฟังพยานผู้เชี่ยวชาญก็ได้ 2) ปัญหากระบวนการและวิธีการในการเลือกรับฟังพยานผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ประเทศไทยไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการนำพยานผู้เชี่ยวชาญเข้ามาสืบในชั้นพิจารณาคดีไว้อย่างแน่ชัด และในทางปฏิบัติแล้วไม่มีการตรวจสอบคุณสมบัติหรือประวัติของผู้เชี่ยวชาญ ศาลไม่มีตัวช่วยในการถ่วงถ่วงพยาน 3) ปัญหาการตรวจสอบพยานผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ปัจจุบันตามมาตรา 5 (4) แห่งพระราชบัญญัติการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ.2559 วางหลักให้ผู้มีส่วนได้เสียจะร้องขอให้ตรวจซ้ำได้ต่อเมื่อไม่ได้อยู่ในระหว่าง การตรวจพิสูจน์ของหน่วยงานอื่นที่ให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ และต้องเป็นไปตามมติของคณะกรรมการ... ซึ่งเป็นความยุติธรรมที่ล่าช้า 4) ปัญหาการคุ้มครองพยานผู้เชี่ยวชาญ พบว่า พยานผู้เชี่ยวชาญอาจถูกข่มขู่คุกคามหรือประทุษร้ายต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินของตนเองหรือบุคคลในครอบครัว ประเทศไทยพยานผู้เชี่ยวชาญยังไม่ได้ได้รับความคุ้มครอง ส่วนในต่างประเทศโดยเฉพาะสหราชอาณาจักรและสาธารณรัฐฝรั่งเศส มีการให้เอกสิทธิ์และการคุ้มกันพยานในกรณีถูกฟ้องร้องดำเนินคดี และ 5) ปัญหาการเข้าถึงพยานผู้เชี่ยวชาญของผู้ด้อยโอกาส พบว่า การเข้าถึงพยานหลักฐานหรือการเข้าถึงความจริงกลายเป็นเรื่องที่มีค่าใช้จ่ายที่สูง จึงทำให้กลุ่มผู้ด้อยโอกาสซึ่งขาดข้อมูลความรู้ในเรื่องสิทธิตามกฎหมาย ไม่อาจเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์หรือพยานผู้เชี่ยวชาญได้

2. เพื่อศึกษาแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับพยานผู้เชี่ยวชาญทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในชั้นพิจารณาคดีอาญาของศาลไทย พบว่า 1) ปัญหาการรับฟังและการชั่งน้ำหนักพยานผู้เชี่ยวชาญ พบว่าสหรัฐอเมริกาได้กำหนดหลักการในการนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เข้าสู่การพิจารณาของศาล มีการวางขั้นตอน การกำหนดถึงคุณสมบัติเฉพาะของพยานผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งน้ำหนักความน่าเชื่อถือของพยานผู้เชี่ยวชาญแต่ละคุณคุณะนั้นจะแตกต่างกันไปในแต่ละมลรัฐ รวมถึงให้เฉพาะพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่มีการตรวจพิสูจน์โดยอ้างอิงหลักการและทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ที่ได้รับการยอมรับในวงการศาสตร์นั้นแล้วเท่านั้นจึงจะนำเสนอเข้าสู่ศาลได้ และใช้รายงานการตรวจพิสูจน์และรายงานความเห็นของพยานผู้เชี่ยวชาญตามแบบมาตรฐาน นอกจากนี้ การชั่งน้ำหนักพยานทางนิติวิทยาศาสตร์ศาลต้องพิจารณาถึงความสอดคล้องตามธรรมชาติและความสอดคล้องกับพยานหลักฐานอื่นในคดีประกอบกัน 2) ปัญหากระบวนการและวิธีการในการเลือกรับฟังพยานผู้เชี่ยวชาญ พบว่า เครือรัฐออสเตรเลียกรณีที่มีความจำเป็นศาลสามารถใช้การรับฟังพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นพร้อมกัน (Concurrent Witness) ได้ โดยมีพยานผู้เชี่ยวชาญของศาล ผู้เชี่ยวชาญของโจทก์และผู้เชี่ยวชาญของจำเลย ให้ศาลรับฟังในการพิจารณาคดีครั้งเดียวกัน ให้แต่ละฝ่ายซักถามพยานแต่ละคนร่วมกัน ถูกซักค้านได้โดยพยานฝ่ายตรงข้าม หรือพยานของศาลได้ ทำให้ศาลได้รับข้อมูลที่แม่นยำ เป็นกลางและมีการคัดกรองจากพยานฝ่ายตรงข้ามและพยานของศาลเองอีกด้วย ซึ่งเป็นแนวทางที่น่าสนใจในการนำมาปรับใช้กับคดีที่มีความสลับซับซ้อนในการพิจารณาคดีอาญาของประเทศไทย 3) ปัญหาการตรวจสอบพยานผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ประเทศสหรัฐอเมริกา มีหน่วยงานด้านสภานิติศาสตร์ด้านนิติวิทยาศาสตร์หลายหน่วยงานโดยแยกย่อยเป็นแต่ละสาขาวิชาเฉพาะทาง และยังมีสภาวิชาชีพที่เป็นสหวิชาชีพ รวมถึงหน่วยงานหรือองค์กรอื่นที่ทำหน้าที่กำหนดมาตรฐานและจริยธรรมด้านนิติวิทยาศาสตร์ ส่งเสริมการปฏิบัติงานและการศึกษาด้านนิติวิทยาศาสตร์ คุ้มครองสวัสดิภาพของผู้ประกอบวิชาชีพ และกำหนดบทลงโทษหากกระทำการให้องค์กรวิชาชีพเสื่อมเสีย เนื่องจากการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ เป็นงานที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่และทรัพย์สิน คุ้มครองสวัสดิการ สุขภาพอนามัย และความสงบสุขของประชาชนทั่วไปและสังคม จำเป็นต้องมีการควบคุม 4) ปัญหาการคุ้มครองพยานผู้เชี่ยวชาญ พบว่า พยานผู้เชี่ยวชาญถูกฟ้องเป็นคดีแพ่งเพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทนจากการละเมิดเพื่อเรียกค่าทดแทน หรือความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา และอาจเสี่ยงต่อการถูกร้องจริยธรรม มรรยาทหรือจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ แม้ว่าพยานผู้เชี่ยวชาญจะมีได้ทำผิดแต่อาจจะต้องเสียเวลา และเป็นการสร้างภาระให้พยานผู้เชี่ยวชาญนั้นต้องมาพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตน ควรมีการออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองการทำหน้าที่ของพยานผู้เชี่ยวชาญโดยตรง และ 5) ปัญหาการเข้าถึงพยานผู้เชี่ยวชาญของผู้ด้อยโอกาส พบว่า รัฐจะต้องเข้ามา

ส่งเสริมและสนับสนุนประชาชนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม จะต้องเริ่มต้นจากการลดขั้นตอนและความซับซ้อนของการเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ลดความล่าช้า และให้ผู้มีส่วนได้เสียในคดีสามารถเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ได้โดยง่าย แม้ไม่มีความรู้ทางกฎหมายหรือกำลังทรัพย์ในการจ้างทนายความก็สามารถเข้าถึงพยานหลักฐานได้

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในชั้นพิจารณาคดีอาญา: ศึกษากรณีพยานผู้เชี่ยวชาญทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ปัญหาการรับฟังและการชี้แจงน้ำหนักพยานผู้เชี่ยวชาญ พบว่า เพื่อเป็นการลดภาระแก่ศาล ต้องอาศัยพยานผู้เชี่ยวชาญที่มีประสิทธิภาพ มีระบบการตรวจสอบคุณสมบัติของพยานที่ดีเช่นเดียวกับในสหรัฐอเมริกา และให้มีการตรวจสอบพยานหลักฐานเข้าได้เสียก่อนในกรณีที่เป็นที่สงสัย เพื่อให้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่มีคุณค่าในการพิสูจน์ชั้นสู่ศาล และควรมีองค์กรควบคุมมาตรฐานวิชาชีพทางนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อให้เกิดการส่งเสริมมาตรฐาน การพัฒนาหลักวิชาการ และคุ้มครองพยานผู้เชี่ยวชาญได้ดียิ่งขึ้นเช่นเดียวกับในสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักรและเครือรัฐออสเตรเลีย

2. ปัญหากระบวนการและวิธีการในการเลือกรับฟังพยานผู้เชี่ยวชาญ พบว่า การนำพยานผู้เชี่ยวชาญของคู่ความทั้งสองฝ่ายและพยานผู้เชี่ยวชาญของศาลมาสืบพยานร่วมกันเป็นแนวทางที่น่าสนใจมาก เนื่องจากมีผู้มีความรู้ตรวจสอบข้อเท็จจริงให้ศาลอีกชั้นหนึ่ง ช่วยให้ศาลได้รับข้อมูลและข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง และทำให้ศาลสามารถเลือกรับฟังพยานหลักฐานได้อย่างเหมาะสมตามควรแก่กรณี หากเป็นคดีไม่มีความซับซ้อน ศาลสามารถเลือกใช้พยานผู้เชี่ยวชาญเพียงคนเดียวในการพิจารณาก็ได้

3. ปัญหาการตรวจสอบพยานผู้เชี่ยวชาญ พบว่า หากมีแนวทางในการตรวจสอบพยานผู้เชี่ยวชาญและพยานหลักฐานโดยสร้างระบบการถ่วงดุลให้ผู้มีส่วนได้เสียมีสิทธิยื่นคำร้องขอตรวจสอบเพิ่มเติม หรือตรวจสอบซ้ำ หรือตรวจสอบคู่ขนานในกรณีที่เป็นที่สงสัย ย่อมเป็นประโยชน์ต่อการนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ขึ้นสู่ชั้นพิจารณาคดี เพราะจะได้พยานหลักฐานจากพยานผู้เชี่ยวชาญที่น่าเชื่อถือได้ และผ่านการตรวจสอบคัดกรองแล้ว อันทำให้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์นั้น มีความน่าเชื่อถือและมีคุณค่าเพียงพอที่จะนำมาใช้ในการค้นหาความจริงในกระบวนการพิจารณามากยิ่งขึ้น นอกจากนี้หากมีการจัดตั้งองค์กรสภาวิชาชีพด้านนิติวิทยาศาสตร์ร่วมด้วยก็จะทำให้มีหน่วยงานควบคุมที่ช่วยตรวจสอบการทำงานของพยานผู้เชี่ยวชาญอีกชั้นหนึ่งเช่นเดียวกันกับในประเทศสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักรเครือรัฐออสเตรเลีย

4. ปัญหาการคุ้มครองพยานผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ปัจจุบันไม่มีบทบัญญัติคุ้มครองพยานผู้เชี่ยวชาญทำให้อาจได้รับผลร้ายจากการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะพยานผู้เชี่ยวชาญซึ่งอาจถูกฟ้องร้องฐานหมิ่นประมาทหรือเบียดเบียนจากการให้ความเห็นในคดี สร้างภาระให้เกิดแก่พยานผู้เชี่ยวชาญให้เสียเวลา เสียค่าใช้จ่ายในการต่อสู้คดี และการสร้างปัญหาให้เกิดขึ้นกับพยานผู้เชี่ยวชาญ ทำให้ไม่มีพยานผู้เชี่ยวชาญอยากมาเบิกความต่อศาล จึงสมควรมีบทบัญญัติและองค์กรวิชาชีพที่สามารถกำหนดมาตรการในการคุ้มครองผู้ประกอบวิชาชีพทางนิติวิทยาศาสตร์ทำให้พยานผู้เชี่ยวชาญสามารถปฏิบัติหน้าที่ในชั้นศาลได้อย่างเต็มที่มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ผู้เชี่ยวชาญควรได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมเป็นแรงจูงใจ และให้มองกรวิชาชีพผลักดันนโยบายหรือส่งเสริมนิติวิทยาศาสตร์ไปในทิศทางที่เหมาะสม

5. ปัญหาการเข้าถึงพยานผู้เชี่ยวชาญของผู้ด้อยโอกาส พบว่า เมื่อผลทางนิติวิทยาศาสตร์ยังคงเป็นที่สงสัย รัฐควรรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในลักษณะเดียวกันกับการจัดทำบริการสาธารณะ ผู้มีส่วนได้เสียสามารถร้องขอให้มีการตรวจสอบพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ซ้ำได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ด้อยโอกาสและลดขั้นตอนที่ยุงยากซับซ้อนล่าช้าเกินสมควร เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 มาตรา 68 กำหนดให้ “รัฐพึงจัดระบบการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมทุกด้านให้มีประสิทธิภาพเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ และให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่ายสูงเกินสมควร ...รัฐพึงให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายที่จำเป็นและเหมาะสมแก่ผู้ยากไร้หรือผู้ด้อยโอกาสในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ...”

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ควรแก้ไขพระราชบัญญัติการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ.2559 มาตรา 5 (4) ซึ่งวางหลักว่า “ให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่ผู้มีส่วนได้เสียร้องขอ ในกรณีที่เป็นการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญา ผู้มีส่วนได้เสียจะร้องขอให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงเมื่อไม่ได้อยู่ในระหว่าง การตรวจพิสูจน์ของหน่วยงานอื่นที่ให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ และต้องเป็นไปตามมติของคณะกรรมการ เพื่อประโยชน์ในการอำนวยความสะดวก” แก้ไขเป็น “ให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่ผู้มีส่วนได้เสียร้องขอ แล้วแต่กรณี ในกรณีที่เป็นการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญา ผู้มีส่วนได้เสียจะร้องขอให้ตรวจสอบเพิ่มเติมได้ ให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงก่อนได้ เมื่อมีกรณีเป็นที่สงสัย ผู้มีส่วนได้เสียจะร้องขอให้ตรวจสอบเพิ่มเติมได้ เพื่อประโยชน์ในการอำนวยความสะดวก ค่าใช้จ่ายในการตรวจพิสูจน์ตามมาตรานี้ให้สงวนจากงบประมาณตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมโดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง” (ในส่วนของการใช้จ่ายนี้เพิ่มเติมตามแนวปฏิบัติ มาตรา 244/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อให้ไม่เป็นภาระแก่ประชาชนและเป็นการอำนวยความสะดวกให้ผู้เข้าถึงโอกาสอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน)

กระบวนการดังกล่าวจะช่วยลดภาระของหน่วยงานหลักทางนิติวิทยาศาสตร์ก่อนขึ้นสู่ชั้นศาล ยืนยันคุณภาพและป้องกันความผิดพลาดที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ เนื่องจากบทบัญญัติที่ใช้ปัจจุบัน ต้องรอให้หน่วยงานอื่นที่อยู่ระหว่างตรวจสอบทำแล้วเสร็จก่อน ซึ่งจำเป็นต้องแก้ไข หากมีกรณีเป็นที่สงสัยต้องสามารถตรวจสอบข้อเท็จจริงได้ทันที โดยสถาบันนิติวิทยาศาสตร์สามารถแต่งตั้งคณะทำงานอีกชุดเข้าไปดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริง เพื่อไม่ให้เกิดความล่าช้า และให้เมื่อเข้าหลักเกณฑ์ต้องอนุมัติทันทีไม่ต้องรอดุลยพินิจของคณะกรรมการ จึงจะสร้างระบบการตรวจสอบถ่วงดุล เพื่อให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นในหน่วยงานหลักทางนิติวิทยาศาสตร์ของไทย

1.2 ควรมีการเพิ่มเติม “กระบวนการสืบพยานผู้เชี่ยวชาญโดยใช้วิธีการสืบพยานผู้เชี่ยวชาญที่เกิดขึ้นพร้อมกัน” ในบางกรณีที่ศาลเห็นว่ามีความจำเป็นหรือข้อเท็จจริงมีความสลับซับซ้อนโดยเพิ่มเติมมาตรา 243/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยวางหลักว่า “กรณีที่ศาลเห็นว่ามีความจำเป็นหรือข้อเท็จจริงมีความสลับซับซ้อน ศาลสามารถนำกระบวนการสืบพยานผู้เชี่ยวชาญโดยใช้วิธีการสืบพยานผู้เชี่ยวชาญที่เกิดขึ้นพร้อมกันได้ เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมและเพื่อช่วยเหลือศาลในการลดภาระของหน่วยงานผู้เชี่ยวชาญ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการตามมาตรานี้ให้สงวนจากงบประมาณตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมโดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง” (ในส่วนของการใช้จ่ายนี้เพิ่มเติมตามแนวปฏิบัติ มาตรา 244/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อให้ไม่เป็นภาระแก่ประชาชนและเป็นการอำนวยความสะดวกให้ผู้เข้าถึงโอกาสอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน)

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดดังกล่าวมาจากการศึกษากฎหมายของเครือออสเตรเลีย กรณีที่มีความจำเป็นสามารถการใช้พยานสามฝ่ายได้ เพื่อช่วยคัดกรองความเห็นของพยานผู้เชี่ยวชาญให้กับศาลอีกชั้นหนึ่ง ปัจจุบันแนวทางดังกล่าวนี้ยังได้รับความสนใจจากประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกาในปัจจุบันอย่างมาก

1.3 ควรมีการจัดตั้งองค์กรวิชาชีพนิติวิทยาศาสตร์ ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายใดที่จะกำกับควบคุมและส่งเสริมการปฏิบัติงานของผู้ประกอบวิชาชีพนิติวิทยาศาสตร์ให้มีคุณสมบัติ ความรู้ ความสามารถและจรรยาบรรณเป็นมาตรฐานเดียวกัน ผู้วิจัยเห็นควรให้มีการออกระเบียบข้อบังคับหรือกฎหมายคุ้มครองพยานผู้เชี่ยวชาญทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ ซึ่งแสดงความเห็นหรือข้อความในกระบวนการพิจารณาตัดสินคดีโดยสุจริต ไม่ให้มีความผิดฐานหมิ่นประมาท เพื่อไม่ให้ถูกฟ้องร้องคดีอาญา และไม่ต้องรับผิดชอบในทางแพ่งจากการแสดงความเห็นหรือข้อความโดยสุจริต รวมถึงการรองรับสิทธิและหน้าที่ของพยานผู้เชี่ยวชาญทางนิติวิทยาศาสตร์ เช่น คุณสมบัติพยานผู้เชี่ยวชาญทางนิติวิทยาศาสตร์ ประเภทของพยานผู้เชี่ยวชาญทางนิติวิทยาศาสตร์ ค่าตอบแทนพยานผู้เชี่ยวชาญทางนิติวิทยาศาสตร์ รวมถึงการทำให้เกิดมีระบบตรวจสอบการทำงานของพยานผู้เชี่ยวชาญทางนิติวิทยาศาสตร์ ควรมีการตรวจสอบย้อนหลังได้ถึงประสิทธิภาพหรือความรู้ความสามารถของพยานผู้เชี่ยวชาญทางนิติวิทยาศาสตร์ โดยพยานผู้เชี่ยวชาญในสาขาเดียวกัน เพื่อให้กระบวนการยุติธรรมเกิด

ประสิทธิภาพสูงสุด ด้วยเหตุนี้จึงเห็นควรจัดตั้งองค์กรวิชาชีพนิติวิทยาศาสตร์ในประเทศไทย และควบคุมมาตรฐานพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ไทยตามหลักสากล

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีมาตรการศึกษาผลดีผลเสียในการจัดตั้งองค์กรวิชาชีพด้านนิติวิทยาศาสตร์และออกกฎหมายเพื่อรองรับการจัดตั้งองค์กรวิชาชีพด้านนิติวิทยาศาสตร์ และการกำหนดอำนาจหน้าที่และสิทธิ กำหนดมาตรการการคุ้มครองพยานผู้เชี่ยวชาญทางนิติวิทยาศาสตร์ต่อไป

2.2 ควรมีการทบทวนปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในชั้นพิจารณาคดี ทุก ๆ 5 ปี เพื่อให้กฎหมายเกี่ยวกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของประเทศไทยทันสมัยและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งเกิดขึ้นในยุคปัจจุบัน อันสืบเนื่องจากการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยี

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณวิภา เมืองถ้ำ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุพัตรา แผนวิชิต ที่ให้คำปรึกษาแนะนำและทำให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และขอบพระคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

- ชวลิต โสภณวัต. (2524). กฎหมายลักษณะพยานของไทยเป็นกฎหมายในระบบกล่าวหาจริงหรือ. *ดุสิต*, 28(6), 36.
- ณัฐ ตันศรีสวัสดิ์ และชินวัตร สุวรรณทิพย์. (2549). การรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์. *บทความพิเศษ วารสารคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์*, (50), 766
- นพคุณ กิริติการกุล. (2563). *นิติวิทยาศาสตร์กับกระบวนการยุติธรรม*. สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน 2563, จาก <http://www.scdc5.forensic.police.go.th/article1.htm>
- สำนักงานศาลยุติธรรม. (2559). *การพัฒนาแนวทางการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อพิสูจน์ความจริงในคดี*. (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
- Donald Charrett. (2021). *The rules for expert evidence in Australia*. Retrieved 2 January 2022, from <https://mtecc.com.au/the-rules-for-expert-evidence-in-australia/>